

CZYTADEŁKO

wydanie specjalne

marzec 2022

Patron roku 2022 – Maria Grzegorzewska

Szanowni Państwo Dyrektorzy, Nauczyciele, Uczniowie

W imieniu społeczności Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Marii Grzegorzewskiej w Jędrzejowie przekazuję numer specjalny "Czytadełka" - gazetki wydawanej w placówce, poświęcony Marii Grzegorzewskiej - naszej patronce. Dnia 14.10.2021r Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę, że rok 2022 będzie rokiem tej wielkiej pedagogożki, psychołożki, a przede wszystkim twórczyni pedagogiki specjalnej jako nauki.

W ciągu ostatnich 20 lat Sejm ustanowił 50 patronów. W gronie postaci, które w ten sposób wyróżniono, były dotąd tylko 3 kobiety: Maria Skłodowska-Curie, Irena Sendlerowa oraz Anna Walentynowicz. W tym roku do tak zacnego grona wybitnych kobiet dołączyły kolejne: Wanda Rutkiewicz, Maria Konopnicka i Maria Grzegorzewska, która, cytując słowa z laudacji uchwały Sejmu, "Mottem swojego życia i życia kolejnych pokoleń pedagogów specjalnych, specjalistów pracujących na rzecz osób z niepełnosprawnościami uczyniła stwierdzenie: Nie ma kaleki, jest człowiek". Słowa te w placówce traktujemy jak swoisty testament, one mobilizują nas do walki z rutyną, poszukiwania punktów archimedesowych po to, by wprowadzić człowieka niepełnosprawnego w życie społeczne, do zadbania o jego godność i szczęście.

W dniu 21.02.2022r Rada Pedagogiczna Ośrodka podjęła uchwałę dot. planowanych przedsięwzięć mających na celu upowszechnienie życia i działalności Marii Grzegorzewskiej, tak by pamięć o niej przetrwała i była inspiracją dla następnych pokoleń.

Mam także nadzieję, że i Państwo włączycie się w to piękne dzieło.

Wyrażam przekonanie, że informacje zamieszczone w gazetce wykorzystacie Państwo w pracy wychowawczej z uczniami i że będą one inspiracją do zgłębienia tematu życia i działalności ikony emancypacji kobiet, wielkiej działaczki na rzecz praw człowieka w zakresie pedagogiki specjalnej oraz wybitnej akademicki będącej mentorem wielu pedagogów.

Z radością informuję, że zachęciliśmy do współpracy Wojewódzką Bibliotekę Pedagogiczną w Kielcach Filia w Jędrzejowie, w której można już oglądać wystawę prac naszych wychowanków oraz prezentację multimedialną poświęconą Marii Grzegorzewskiej.

Patronat honorowy nad naszymi działaniami objął Świętokrzyski Kurator Oświaty Pan Kazimierz Mądzik oraz Starosta Jędrzejowski Pan Paweł Faryna.

Z poważaniem
Agnieszka Zaczekowska
dyrektor Ośrodka

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia 14 października 2021 r.
w sprawie ustanowienia roku 2022 Rokiem Marii Grzegorzewskiej

W 2022r mija 100. rocznica utworzenia Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, obecnie Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, instytucji, która została założona przez jedną z najwybitniejszych polskich pedagogów – prof. Marię Grzegorzewską. Z tej okazji Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje hołd wybitnej twórczyni pedagogiki specjalnej w Polsce. Maria Grzegorzewska, pseudonim okupacyjny „Narcyza”, wybitna naukowiec, pedagog specjalny, tyflopedagog, tyflopsycholog, działaczka społeczna – urodziła się 18 kwietnia 1888r we wsi Wołuczka koło Rawy Mazowieckiej, zmarła w Warszawie 7 maja 1967r. Mottem swojego życia i życia kolejnych pokoleń pedagogów specjalnych, specjalistów pracujących na rzecz osób z niepełnosprawnościami uczyniła stwierdzenie: „Nie ma kaleki – jest człowiek”. Maria Grzegorzewska podkreślała, że każdy ma punkt archimedesowy, dzięki któremu można odkryć moc w człowieku i ocalić pełnię jego człowieczeństwa. Wciąż aktualne jest jej przesłanie: „Piękne słowa tylko szkodę przynoszą, jeśli nie są poparte czynem, choćby próbą działania”. Ona sama była zwolenniczką idei łączenia teorii z praktyką, przenikania przeszłości w przyszłość.

Jej dzieła stanowią inspirację dla kolejnych badaczy i twórców akademickiej pedagogiki specjalnej oraz praktyki edukacyjnej, terapeutycznej i rehabilitacyjnej. Szczególną wartość nadała pracy nauczyciela-wychowawcy, którego widziała jako człowieka bogatego wewnątrznie, charyzmatycznego i empatycznego. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w 100. rocznicę utworzenia Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, w uznaniu wybitnych zasług jej założycielki, dyrektorki i patronki prof. Marii Grzegorzewskiej, ogłasza rok 2022 Rokiem Marii Grzegorzewskiej.

MARSZAŁEK SEJMU
Elżbieta Witek

**MARIA GRZEGORZEWSKA JAKO TWÓRCZYNI INSTYTUTU PEDAGOGIKI SPECJALNEJ
W WARSZAWIE**

Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie ma najdłuższą tradycję spośród wszystkich polskich uczelni pedagogicznych sięgającą okresu odzyskania przez Polskę niepodległości. Maria Grzegorzewska wróciła wtedy do kraju, by włączyć się w nurt działań formujących nową państwowość oraz nowatorsko rozwiązywać edukacyjne problemy społeczeństwa. W 1922r założyła Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej. Podczas stuletniego funkcjonowania uczelnia była miejscem poszukiwania prawdy, przekazywania wiedzy i pielęgnowania kultury. Wypełniając te nadrzędne ramy oraz uwzględniając rodzaj zaspokajanych potrzeb społecznych, funkcjonowanie uczelni należy traktować w kategoriach posłannictwa.

Misją Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, zgodnie z przesłaniem patronki uczelni „Nie ma kaleki – jest człowiek”, jest przygotowanie pedagogów specjalnych, nauczycieli i innych specjalistów pracujących na rzecz osób wymagających wsparcia w duchu poszanowania ich ludzkich i obywatelskich praw, zrozumienia i akceptacji dla odmienności, traktowania niepełnosprawności jak niezwykłego elementu ludzkiej kondycji oraz włączania osób z niepełnosprawnością w życie społeczeństwa na zasadzie równoprawnych obywateli.

Intencją APS jest wykształcenie świątłych i twórczych profesjonalistów, dbających zarówno o rozwijanie własnej osobowości, zamiłowań naukowych i zawodowych umiejętności praktycznych, jak i troszczących się o wszechstronny rozwój osób i środowisk, na rzecz których będą pracować. Akademia jako wspólnota studentów, doktorantów, absolwentów i pracowników dostarcza wzorce dobrych obyczajów w życiu akademickim i publicznym, a jej absolwenci spełniają wysokie normy etyczne.

Uczelnia pełni również służebną rolę wobec środowiska lokalnego, poszerzając systematycznie wachlarz usług edukacyjnych i terapeutycznych, oferowanych zarówno przez nauczycieli akademickich, jak i studentów – wolontariuszy. Zachęcamy do odwiedzania strony internetowej Akademii Pedagogiki Specjalnej <http://www.aps.edu.pl>

Logo Akademii Pedagogiki
Specjalnej w Warszawie

Maria Grzegorzewska - zyciorys

Maria Grzegorzewska jako mała dziewczynka i młoda kobieta

Grzegorzewska przyszła na świat 18 kwietnia 1888 r. niedaleko Rawy Mazowieckiej. Miała pięcioro rodzeństwa, jej ojciec zajmował się dzierżawą i administrowaniem ziemskimi majątkami. W wieku dwunastu lat rozpoczęła naukę w warszawskiej szkole dla dziewcząt. Po jej ukończeniu pracowała na Litwie jako prywatna nauczycielka. Po kilku latach przybyła do Krakowa, gdzie na Uniwersytecie Jagiellońskim studiowała nauki przyrodnicze. Nie był to łatwy czas z powodu trudnej sytuacji materialnej, która zmusiła młodą Marię do inania się różnych dodatkowych zajęć, od klejenia kopert do udzielania korepetycji. Przede wszystkim jednak w tym czasie doświadczyła osobistej tragedii, która naznaczyła resztę jej życia – na gruźlicę zmarł narzeczony Marii, a ona sama nie związała się z nikim więcej.

Maria Grzegorzewska stawiająca czoła życiowym przeciwnościom

Tragiczne wydarzenie odcisnęło piętno na zdrowiu Marii. Depresja i choroba płuc zmusiły ją do przerwania studiów i rozpoczęcia leczenia. Okazało się jednak, że ta sytuacja – poza trudnościami – przyniosła również nowe życiowe szanse, a mianowicie możliwość poznania Józefa Joteyko – wybitnej ówczesnej psycholożki, pedagoga, badaczki rozwoju dziecka. Pod jej kierunkiem Maria Grzegorzewska rozpoczęła studia w Brukseli w zakresie pedagogii, a więc właśnie rozwoju dziecka. W ich trakcie zawarła bliską znajomość z samą Józefą, poznała również innych wybitnych badaczy z tego obszaru i prowadziła projekty naukowe.

Maria Grzegorzewska na nowych ścieżkach

Z powodu wybuchu I wojny światowej Joteyko i Grzegorzewska wyjechały do Paryża. Na tamtejszym uniwersytecie Maria obroniła doktorat poświęcony kształtowaniu się poczucia estetyki u młodych ludzi. W tym czasie miało miejsce jeszcze jedno przełomowe wydarzenie, choć początkowo wcale na takie nie wyglądało. Pod wpływem wizyty w szpitalu dla dzieci z niepełnosprawnościami, Maria postanowiła porzucić zainteresowania w zakresie estetyki i skupić się na działaniach poświęconych właśnie tym dzieciom.

Maria Grzegorzewska podczas wojennej zawieruchy

W 1919 roku Maria wróciła do Polski z zamiarem podjęcia działań na rzecz odmiennego losu dzieci z niepełnosprawnościami. Kolejna wojna światowa zmusiła ją jednak do prowadzenia swojej działalności w konspiracji. Angażowała się również w pomoc Żydom i wzięła udział w Powstaniu Warszawskim w ramach patrolu sanitarnego.

Maria Grzegorzewska jako działaczka naukowa

Jeszcze przed wojną Maria Grzegorzewska budowała podwaliny pod rozwój nauki poświęconej dzieciom z wyzwaniami w rozwoju. W 1922 roku założyła Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej, który funkcjonuje do dziś jako Akademia Pedagogiki Specjalnej – jeden z kluczowych ośrodków myśli naukowej i praktycznej w zakresie pracy z osobami z niepełnosprawnościami. To właśnie Marii Grzegorzewskiej zawdzięczamy teoretyczne i organizacyjne podstawy systemu kształcenia specjalnego w Polsce. Nie ma wątpliwości, że wymaga on ciągłych przemian i dostosowywania do zmieniających się czasów, ale to właśnie dzięki Marii problematyka kształcenia osób z niepełnosprawnościami zaistniała w przestrzeni nauk pedagogicznych.

Maria Grzegorzewska jako człowiek o złotym sercu

Dzięki wcześniejszym doświadczeniom naukowym – w Krakowie, w Brukseli, w Paryżu – oraz pracy w Instytucie, Maria mogła rozwijać i pogłębiać badania nad psychiką dziecka, zwłaszcza dziecka o rozwoju odmiennym od typowego. Uważała jednak, że w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami takie samo znaczenie jak wiedza i przygotowanie, mają osobiste cechy nauczyciela. Do swoich podopiecznych podchodziła z szacunkiem, życzliwością, ciepłem i wyrozumiałością – takie właśnie cechy starała się kształtować w swoich studentach.

Maria Grzegorzewska jako inspiracja

Postać Marii Grzegorzewskiej do dziś oddziałuje na wyobraźnię i pozostaje obecna w systemie kształcenia specjalnego – chociażby w niezliczonej ilości placówek edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych, którym patronuje. Pozostawiła po sobie znaczny dorobek, m.in. skrypty wykładów z zakresu pedagogiki specjalnej, badania dotyczące osób niewidomych i głuchoniewidomych, w których szczególnie pochyliła się nad zagadnieniem kompensacji, czyli mechanizmem wyostrenia nieuszkodzonych zmysłów w celu przynajmniej częściowego zastąpienia informacji gromadzonych przez niesprawny analizator. W swoich pracach opisała także Metodę Ośrodków Pracy, umożliwiającą dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami poznanie otaczającego świata poprzez bezpośrednie doświadczanie i działanie. Niebagatelną pozycją w dorobku autorki jest także cykl *Listów do młodego nauczyciela*, w którym przedstawia swoje poglądy na pracę i osobowość pedagogów, w tym pedagogów specjalnych.

Maria Grzegorzewska zmarła 7 maja 1967 roku w Warszawie. Pochowana została w Alei Zasłużonych (rząd 1, miejsce 82) cmentarza Powązkowskiego w Warszawie.

Nauczycielka – wszystkich nauczycielek i nauczycieli. Profesor Maria Grzegorzewska zostawiła wiele dla współczesnego świata, stąd też naszym społecznym obowiązkiem jest zadbać, by miejsce w którym jest pochowana, zostało odnowione, a pomnik przeszedł możliwą renowację.

W szczególności by hasło widniejące na jej pomniku „Wyrównywanie krzywd upośledzonych i niedostosowanych stało się nakazem mego życia” – zostało mottem w życiu ludzi dobrej woli, dbających o los drugiego człowieka.

Zapraszamy do wsparcia zbiórki dla dorobku życia Marii Grzegorzewskiej – twórczyni pedagogiki specjalnej. Zebrane środki zostaną wykorzystane na renowację pomnika i grobu Marii Grzegorzewskiej.

Poniżej link do zbiórki

<https://zrzutka.pl/mxztzp>

Oficjalna strona internetowa Pedagogiki Specjalnej- portal dla nauczycieli

<https://pedagogika-specjalna.edu.pl/wiadomosci/maria-grzegorzewska-patrzec-inaczej-widziec-wiecej/>

„Do życia przez życie” – to stwierdzenie O. Decroly’ego jest mottem edukacji dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu umiarkowanym i znacznym, jak również podstawowym założeniem metody ośrodków pracy.

Metoda ta nieustannie modyfikowana od czasów Decroly’ego, zarówno przez M. Grzegorzewską, jak i pracowników Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej, a wreszcie samych nauczycieli, którzy dostosowali ją do potrzeb i warunków życia, jest do chwili obecnej wspaniałym warsztatem pracy dla tych, którzy pracę z dziećmi specjalnej troski traktują jako prawdziwe wyzwanie.

Nauczyciel stosując tę metodę nie może pozwolić sobie na rutynę. Ciągłe staje przed problemem, jak zainteresować uczniów tematem, jak uaktywnić i skupić ich uwagę, jak zaplanować działania, aby praca przebiegała płynnie przy różnym poziomie intelektualnym, jak kompensować i korygować deficyty rozwojowe.

Idea Przewodnią stosowania tej metody jest nie tyle przekazanie rzetelnej wiedzy o otaczającym świecie, co danie dziecku możliwości opanowania umiejętności skutecznego radzenia sobie w codziennym życiu. Aby cel ten osiągnąć, treści nauczania czerpie się ze środowiska społeczno-przyrodniczego obejmującego działy tematyczne:

1. pory roku i związane z tym zmiany,
2. szkoła, klasa, otoczenie, droga do szkoły,
3. rodzinny dom i rodzina dziecka,
4. rodzinna miejscowość, okolica,
5. region, kraj.

Istotą tej metody jest więc taki dobór i układ treści nauczania oraz taka organizacja zajęć, która pozwala uczniom wchodzić w coraz to szersze kręgi życia. Te same tematy realizowane są szerzej w innym kontekście, a zadania dostosowane są do coraz wyższego poziomu uczniów. Opracowane treści pozostają otwarte – co jakiś czas można do nich powrócić, wzbogacić je, sprawdzić. W procesie opanowywania wiedzy tą metodą nie występują oddzielne przedmioty nauczania (j. polski, matematyka, przyroda). W ciągu całego dnia w miarę potrzeby przeplatają się jedynie ich treści.

Nauczyciel wychodzi od jednego zagadnienia, wokół którego grupuje inne bezpośrednio z nim związane problemy. Temat szczegółowy opracowany w ciągu jednego dnia to „dzienny ośrodek pracy”. Stanowi on mały fragment szerszego zagadnienia, tzw. „tygodniowego ośrodka

pracy”.

Mogą wystąpić także 1-2 dniowe ośrodki okolicznościowe związane z różnymi okazjami (np. Dzień Matki, Dzień Kobiet) lub z ważnymi wydarzeniami w danym środowisku. W dziennym ośrodku pracy możemy wyróżnić następujące etapy pracy:

1. zajęcia wstępne,
2. praca poznawcza – obserwacja, kojarzenie,
3. ekspresja,
4. zajęcia końcowe.

Zajęcia wstępne obejmują następujące czynności:

1. powitanie – może przybierać różną formę: wiersz, piosenka. Bardzo ważny moment ze względu na wprowadzenie odpowiedniej atmosfery;
2. rozmowy o sprawach mocno absorbujących dzieci;
3. zajęcia porządkowe – sprawdzanie listy obecności, ustalenie daty;
4. obserwacja zmian przyrodniczych i analiza pogody. Podczas tego etapu dziecko kształtuje pojęcia związane z pogodą oraz pojęcia czasowe, rozbudza zainteresowanie przyrodą i społeczeństwem;
5. ćwiczenia ruchowe – umożliwiają rozluźnienie napięć u dzieci pobudzonych, aktywizują apatyczne;
6. ustalenie celu i tematu zajęć. Jest to etap stanowiący przejście do właściwego opracowania tematyki ośrodka. Nauczyciel uświadamia uczniom, jaki jest cel zajęć, a może to uczynić poprzez przedstawienie zagadki, rebusu czy piosenki. Dobrze przedstawiony cel jest czynnikiem mobilizującym do dalszej pracy w ciągu dnia.

Praca poznawcza

Obserwacja jest kolejnym etapem, który ma na celu poznanie nowego materiału. Ponieważ umiejętność analizy i syntezy spostrzeganych obrazów i zjawisk u dzieci z upośledzeniem umysłowym jest słabo rozwinięta, dlatego najbardziej wskazana w procesie poznania jest obserwacja bezpośrednia, zaplanowana, kierowana przez nauczyciela i prowadzona tam, gdzie wymaga tego opracowywany temat, np. w ogrodzie, parku.

W czasie obserwacji uczeń powinien, jeżeli to tylko możliwe i zachowane są zasady bezpieczeństwa, dotykać, wąchać, smakować, manipulować, przekształcać. W pracy poznawczej nie powinny być jednak pominięte i lekceważone spostrzeżenia dowolne, nie związane z opracowywanym tematem, np. pierwszy śnieg, a przez które uczeń zaspokaja swoją ciekawość.

Zaistniałą sytuację należy krótko omówić i przejść do zaplanowanych zajęć.

Dalej nauczyciel w sposób elastyczny ukierunkowuje obserwację, w której zwraca uwagę na cechy istotne.

Obserwacja ściśle łączy się z kolejnym etapem pracy poznawczej – kojarzeniem, podczas którego następuje łączenie tego, co dzieje się w czasie obserwacji z tym, co dzieło się wcześniej i w innym miejscu.

Uczniowie wspomagani ekspozycją pozyskaną w trakcie obserwacji, np. pióro kurze, jajko, dzieła się przeżyciami, doświadczeniami, porównują, różnicują, wyciągają wnioski, aż wreszcie nazywają zjawisko. Nauczyciel jest w tym momencie osobą korygującą błędne spostrzeżenia uczniów, uzupełniającą luki w zebranych wiadomościach, pomagającą zebrać w logiczny system wiedzę o zjawisku.

Kolejnym ogniwem dziennego ośrodka jest ekspresja, czyli wyrażenie przeżyć lub zastosowanie wiadomości w różnych formach działania – plastycznej, muzycznej, werbalnej, ruchowej. Jeżeli uczniowie potrafią skorzystać ze zdobytej wiedzy i wyrazić w różnych formach swe przeżycia to znaczy, że zrozumieli opracowany w danym dniu temat.

Zajęcia końcowe są podsumowaniem całodziennego pracy i sprawdzianem zdobytych wiadomości. W trakcie nich uczniowie dzielą się tym, co poznali, oceniają swoją pracę i zachowanie, porządkują miejsce pracy. Na pożegnanie śpiewają piosenkę, która towarzyszyła wszystkim poczynaniom w dziennym ośrodku pracy.

Należy podkreślić ogromną wartość metody ośrodków pracy, która poprzez całościowe nauczanie pozwala łączyć działania dydaktyczne, wychowawcze i rewalidacyjne, co jest szczególnie ważne ze względu na właściwości psychofizyczne uczniów upośledzonych umysłowo. Jest to metoda trudna – jej stosowanie wymaga od nauczyciela wysokich kwalifikacji, które pozwolą planować, organizować i realizować zamierzenia edukacyjne zawsze w odniesieniu do konkretnych osób, spośród których każda ma indywidualną drogę rozwoju.

A. Zaczekowska, artykuł zamieszczony w Inspiracjach nr 3, 2003r. wydanych przez SCDN w Kielcach

Daj siebie innym ... - refleksje na temat „Listów do młodego nauczyciela” M. Grzegorzewskiej

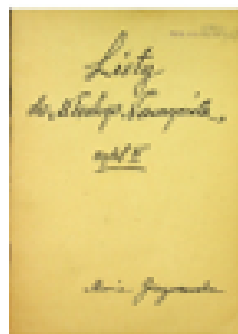
Jaki powinien być nauczyciel i czym powinna się charakteryzować jego osobowość? Na to pytanie stara się odpowiedzieć w *Listach do młodego nauczyciela* Maria Grzegorzewska. Lektura tego dzieła jest cennym źródłem do wielu inspiracji, które można przyszczyć na gruncie szkoły współczesnej.

Słowa autorki: „Kocham moją pracę, więc interesuje mnie każdy, kto do niej wejdzie” znakomicie pokazują, jaki powinien być dzisiejszy nauczyciel. Dzieci są bardzo spostrzegawczymi obserwatorami i od razu wyczuwają niechęć nauczyciela do swojej pracy. Prawdziwy nauczyciel powinien wykonywać swój zawód nie dlatego, bo musi, ale dlatego, że chce. Powinien on być pasją jego życia. I również na ten fakt wskazuje Maria Grzegorzewska w *Listach do młodego nauczyciela*. Mówi ona, iż „jeśli się rozumie doniosłą wagę społeczną pracy swojej, a przez nią i pracy całego swego zawodu, wtedy się łatwiej, celowo i dobrze pracuje”. Nauczyciel jest lepszym człowiekiem, lepiej do pracy przygotowanym, gdy ma większą dla innych życzliwość, głębszą o nich troskę i poczucie odpowiedzialności za swoją pracę. W obecnych czasach nauczyciele zadają sobie często pytanie, w jaki sposób pracować, by odczuwać satysfakcję z tego, co robią. Odpowiadając na to pytanie Maria Grzegorzewska podaje gotową receptę: „Zrozumiałam, że aby dobrze pracować, nie trzeba być geniuszem, mieć jakiś talent specjalny. Trzeba mieć tylko istotnie dobrą wolę, trzeba gorąco chcieć”.

Niewątpliwie istotą powołania nauczycielskiego jest „miłość dusz ludzkich, która jest źródłem entuzjazmu, wiary we własne powołanie”. Maria Grzegorzewska wskazuje, iż „fundamentem naszej pracy wychowawczej powinno być pogłębienie humanitaryzmu w człowieku”. Tak, więc prawdziwy nauczyciel to ten, który na pierwszym miejscu stawia dobro drugiego człowieka. Istotnym elementem kreatywnej pracy pedagogicznej będzie wierność powołaniu, na które się odpowiedziało. Jednak bardzo często nauczyciele zapominają o tym pierwotnym impulsie, który zapoczątkował w nich pragnienie kształtowania młodego pokolenia. Sprawa powołania, według samej autorki, jest bardzo ważna, bowiem nauczyciele z powołania „to ludzie bogaci wewnętrznie, świadomi w całej pełni odpowiedzialności za czyny i słowa swoje, z wykrystalizowaną wobec zjawisk życia postawą i spójnym nakazem wewnętrznym”. W prawdziwym powołaniu nauczyciela chodzi o ukochanie nauki i człowieka, które powinno wyznaczać cel pracy wychowawczej. Według Marii Grzegorzewskiej jedną z podstawowych właściwości dobrego nauczyciela-wychowawcy jest dobroć: „Jaki ślad zostawili nauczyciele dobru w sercu ucznia? Jak gdyby coś w niej zbudzili, co strzeże ich pamięć. Pozostawił po sobie pamięć żywą, bo właśnie czynami swymi zbudził i ożywił to, co najlepszego masz w duszy”. Trudno nie zgodzić się z tak twardą opinią.

W pracy szkolnej ważną rolę odgrywa wychowanie. Wiele pedagogów zastanawia się nad tym, w jaki sposób wychowywać młodych ludzi, by ukazać im wartość i sens życia. Pomocne w tym może być, według Marii Grzegorzewskiej, poznanie swoich uczniów. „W wychowaniu i nauczaniu dziecka musisz się

z domem sprzymierzyć, musisz się z nim na ile tych zagadnień związać życzliwą i przyjazną współpracą. Tylko wtedy poznasz dobrze dziecko, gdy poznasz wszystkie warunki jego życia - jakie są, jak działają”. Nauczyciel nie powinien nigdy bagatelizować problemów swoich wychowanków, wręcz przeciwnie, powinien na nie być wyczułony, by w odpowiednim momencie mógł do nich wyciągnąć pomocną dłoń i przywrócić im „iśmierć nadziei”. Wnikliwe „oko”

pedagoga może nie raz w porę zaradzić problemom, które uczniowie noszą w swym sercu. Bardzo wydatnie widział to w jednym z listów: „Największą (zmianę) widział w wyrazie twarzy ludzi, w ich oczach, gdy mówi się w szkole, w spojrzeniu i w krótkich, urwanych zdaniach, że ta się coś zaczyna dzieć, że się coś zmienia na lepsze, że łatwiej będzie żyć, że jest ktoś, kto potrafił wytnąć z bierności tę wieść, kto im pomaga i radzi, cieszy się ich iniejątywą i twórczością - pracuje razem z nimi dla lepszej przyszłości wsi. Szkoła teraz to jakby ognisko ich życia, tam i książki do czytania, i radio łączy ze światem, i rada dobra czeka, i rozmowa życzliwa, i dobre spojrzenie. Człowiek, który znalazł pogodę, więcej może nawet - radość w tej pracy”.

Mówiąc o środowisku szkolnym, warto zaznaczyć, jak ważna jest atmosfera wytworzona w klasie przez nauczyciela. Żeby jego praca była dobra i twórcza, musi wynikać przede wszystkim z życzliwości dla człowieka, musi być oparta na poznanowaniu człowieka oraz na poznaniu i zrozumieniu warunków życia dziecka. Wystarczy uśmiech, otwartość na twórcze myślenie wychowanków, by praca była miłą przygodą. Bardzo właściwie została ujęta ta kwestia w jednym z listów: „nauczycielka tak zorganizowała pracę dzieci i taką wytworzyła atmosferę, że szkoła stała się dla dzieci czymś ukochanym. Chłonęły wiedzę, starały się, jak mogły, dom swój szkolny przyozdobić i zbierać różne materiały - słowem, czuły się współgospodarzami w tej szkole i współtwórcami warunków swojej pracy”. Podsumowując. Warto zdać sobie sprawę, jaki kierunek powinien obrać nauczyciel z prawdziwego zdarzenia. Niewątpliwie powinien on lubić, to, co robi. Zaś, żeby to zamiłowanie do kunsztu nauczycielskiego w nim nie zanikło powinien on każdego dnia zdobywać doświadczenie w osobistym kontakcie z drugim człowiekiem. Myśli Marii Grzegorzewskiej, bez wątpienia, są cenną pomocą w odkrywaniu przez nauczyciela właśnie takiego „zdrowego” podejścia do drugiego człowieka.

Oficjalna strona internetowa Wykłady.org

<http://katechetyka->

specjalna.wyklady.org/wyklad/909-osobowosc-nauczyciela-na-przykladzie-listow-do-młodego-nauczyciela-marii-grzegorzewskiej.html

ZŁOTE MYŚLI MARI GRZEGORZEWSKIEJ

Życzliwość wywołuje życzliwość,
przyjaźń rodzi przyjaźń;
Każdy człowiek ma prawo
do miejsca w społeczeństwie
i do osobistego szczęścia;

Prawdziwie wartościowym pracownikiem
jest ten, kto się całe życie uczy,
kto się całe życie w pracy i przy pracy
kształci z własnej woli, dlatego, że tak chce
i, że inaczej wartości swojej pracy
zrozumieć nie potrafi

Piękne słowa tylko szkodę przynoszą,
jeśli nie są poparte czynem, choćby
próbą działania.

Prawda to bowiem wiecznie żywa,
że poza przygotowaniem zawodowym
człowieka, poza jego wykształceniem
najistotniejszą, najbardziej podstawową
wartością w jego pracy jest jego
Człowieczeństwo.

Dobroć człowieka jest największą
wartością, jest wprost bezcennym
skarbem na świecie.

Im nauczyciel jest lepszym człowiekiem,
dobrze przygotowanym do pracy, ma
głęboko zakorzenione poczucie
odpowiedzialności, tym głębszy ślad
zostawia w duszach dzieci.

Jak zachwycający jest człowiek,
gdy jest człowiekiem.

Redakcja i wydanie:
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
im. M. Grzegorzewskiej w Jędrzejowie,
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Jędrzejowie

MARIA GRZEGORZEWSKA (1888-1967)

Zestawienie bibliograficzne w wyborze

1. Listy do młodego nauczyciela: cykl I-III / Maria Grzegorzewska. - Cykl 1 wyd. 6, cykl 2-3 wyd. 4. - Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, 2002.
2. Aktualność pedagogiki Marii Grzegorzewskiej w kontekście współczesnych wyzwań edukacyjnych / red. Tomasz Fetzki; Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Zarach. - Żary: Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej: Wydawnictwo Monogram, 2010.
3. Dziecko w koncepcjach pedagogicznych Marii Grzegorzewskiej i Janusza Korczaka / red. Józefa Bałachowicz. - Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, 2012.
4. Maria Grzegorzewska - pedagog w służbie dzieci niepełnosprawnych: praca zbiorowa / red. Ewa Zabczyńska. - Wyd. 2. - Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, 1995.
5. Marii Grzegorzewskiej listy do przyjaciół / Maria Grzegorzewska, wybór i oprac. Ewa Tomasik. - Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, 2002.
6. Ocalić od zapomnienia... - Maria Grzegorzewska w relacjach ze współczesnymi / Ewa Tomasik. - Warszawa: Wyższa Szkoła Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, 1998.
7. Istota samokształcenia w zawodzie nauczycielskim w poglądach pedagogicznych Marii Grzegorzewskiej / Jacek Kulbaka // Szkoła Specjalna. - 2012, nr 5, s. 333-342.
8. Maria Grzegorzewska - człowiek i dzieło / Ewa Tomasik. // Przegląd Historyczno-Oświatowy: kwartalnik poświęcony badaniom dziejów oświaty i wychowania w Polsce. - 2009, nr 1/2, s. 224-230.
9. Marii Grzegorzewskiej koncepcja twórczej postawy nauczyciela / Ewa Tomasik // Szkoła Specjalna. - 1997, nr 4, s. 204-210.
10. Wkład Marii Grzegorzewskiej w rozwój pedagogiki specjalnej *O tym, na czym polega geniusz dobroci*. Cz. 1 / Anna Hryniewicka. // Szkoła Specjalna. - 2014, nr 1, s. 68-72.
11. Wkład Marii Grzegorzewskiej w rozwój pedagogiki specjalnej *O tym, na czym polega geniusz dobroci*. Cz. 2: działalność organizacyjna i dydaktyczna w Polsce / Anna Hryniewicka. // Szkoła Specjalna. - 2014, nr 2, s. 151-156.
12. Wkład Marii Grzegorzewskiej w rozwój pedagogiki specjalnej *O tym, na czym polega geniusz dobroci*. Cz. 4: działalność naukowa i publicystyczna / Anna Hryniewicka / Anna Hryniewicka. // Szkoła Specjalna. - 2014, nr 4, s. 302-311.